

2. Прейгер Д. Сільське господарство України: вчора, сьогодні, завтра / Д. Прейгер // Економіка України. – 1993. – №12. – С. 48–52.

3. Каденюк О.С. Аграрна Історія України (з найдавніших часів до сьогодення) / О.С. Каденюк. – Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2018. – 310 с.

Іван Кременчук

студент спеціальності «Ветеринарна медицина»,

освітній ступінь «бакалавр»

Науковий керівник: **Попович М.Д.**

д.філос.н., професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Усі ми живі люди. Усі хочемо жити не відчуваючи страждань, мати досхочу необхідних для життя речей, та перебувати у приємних чи красивих місцях. Хочу торкнутися теми яка сильно пов'язана безпосередньо з нашим безтурботним існуванням. Це – екологічна культура, екологія та питання зв'язані з нашим розумінням та відношенням до неї.

У наш непростий час питання екології стоїть гостро: засмічення значних територій, акваторій, токсичними викидами заводів, вирубка лісів, забруднення повітря, зникнення цілих ланок у екосистемі, техногенні аварії, – усе це впливає на нас. Отже, актуальність моєї теми дуже значна і стосується безпосередньо кожного.

Сьогодні людство стурбоване становищем природи не лише з боку романтичного догляду за природою, а й збоку простих прозаїчних питань, таких як збереження цивілізації та збереження умов для його існування [1]. Екологічні питання почали розглядатись з кінця 60-х років ХХ ст. у зв'язку зі збільшенням кількості техногенних аварій та екологічних катастроф. З тих часів почала

формування екологія як самостійна наука, яка створила поняття «екологічна культура».

Екологічна культура – це такий напрям людської діяльності та мислення, від якого істотним чином залежать нормальне існування сучасної цивілізації, її сталий розвиток у майбутньому.

Екологічна культура має давню історію, вона є атрибутивною, тобто органічною складовою людського життя з часів його виникнення. Водночас вона – феномен XXI ст., коли людство дедалі більше усвідомлює необхідність зміни свого життя для того, щоб воно стало безпечним, здоровим, радісним, щоб екологічна культура кожного зокрема і всіх разом стала основою буття.

Екологічну культуру необхідно розглядати з двох сторін: по-перше, *цесукупність певних дій*, технологій освоєння людиною природи, які забезпечують стійку рівновагу в системі «людина – довкілля»; по-друге, *цетеоретична галузь знань* про місце людини в біосфері як істоти діяльної, організуючої її структурні та функціональні блоки, як дедалі зростаючого у своїх можливостях чинника регуляції стану біосфери.

Без знання кола проблем, що належать до екологічної культури, не можна зрозуміти, наприклад, чому одні спільноти (етноси) живуть у злагоді з природою, тобто утверджуються у світі як етноси екофільні, а інші – залишають по собі руїну як спільноти екофобні; чому в одних випадках людська діяльність породжує гармонійні ландшафти та екосистеми, а в інших – довкілля перетворюється на мертву зону [1].

Проблеми формування екологічної культури досліджувались багатьма дослідниками, зокрема: М.М. Кисельовим, В.С. Крисаренко, О.І. Салтовським, М.Ф. Тарасанком та іншими. Важливі за значенням роботи В. Вернадського «Роздуми натураліста», «Проблеми біогеохімії», «Філософські думки натураліста» та ін.

Як писав М. Тарасенко, «Культура – це не тільки показник універсальності та свободи людини, а й показник її відповідальності перед світом» [2]. Тому екологічна компетентність стає безсумнівною ознакою культури. Така відповідальність не виникає сама по собі, її необхідно розвивати.

Для подолання екологічної кризи необхідно не тільки забезпечити економічно-господарський добробут людини, а й морально вдосконалювати людей – змалку до похилого віку. Тому філософський та культурознавчий підходи є коректними та виправданими.

Нажаль проблеми «екологічної культури» мало вивчені. Одним із перших дослідників був В. Вернадський, який ввів поняття «біосфера» та дослідив вплив людини на її існування. «Здатність людини відчувати живе буття світу, приміряти та застосовувати його до себе, взаємоузгоджувати власні потреби та устрій природного довкілля. Інакше кажучи, екологічна культура визначальна для вибору цілей у людській діяльності, спрямованій на організацію і трансформацію навколишнього світу відповідно до своїх потреб та намірів», – стверджує В.С. Крисаченко [1]. Проте таке тлумачення повертає нас до вихідного поняття культури, яке означає упорядкування.

Культура на початку розумілась як сукупність матеріальних, духовних цінностей, накопичених людством за період його існування, тобто живопис, архітектура, писемність, обряди, ставлення до світу, проте згодом дане поняття доповнювалось.

Як показали історичні події, будучи одним біологічним видом людство не стало одним колективом, це і пояснює різне ставлення до природи. За своєю природою культура мінлива і здатна до самооновлення, тому його сприйняття залежить від окремих груп чи конкретно людей. Тому впровадити розвиток екологічної культури більш ніж можливо.

Хоча екологічна культура є поки що поняттям, учені виокремлюють три складові елементи:

- 1) відповідний рівень екологічних знань;
- 2) відповідний рівень екологічної свідомості;
- 3) відповідний запас навичок та умінь у справі охорони природи.

Саме поєднання цих трьох компонентів формує екологічну культуру [3].

Екологічна культура є певним кодексом поведінки, що лежить в основі екологічної діяльності. При розвитку цивілізації людина почала перетворювати природу раніше, ніж замислилась про її охорону. Негативні зміни значно прискорились останнім часом, тому необхідно забезпечити адекватну відповідь.

Покращенню ситуації у екологічній сфері сприятимуть:

- впровадження предмету екології у навчальний процес;
- проведення просвітницьких бесід зі студентами на тему екології;
- організація та проведення планових «суботників» для догляду за навколишнім середовищем;
- розвиток розуміння екологічної культури;
- винесення на розгляд широкої громадськості екологічних проблем та питань пов'язаних з ними, пошук шляхів їх вирішення;
- проведення досліджень на тему екологічної культури.

При реалізації запропонованих мною заходів можна буде досягнути підвищення рівня знань та обізнаності у сфері екології, розвинути певний рівень культури та моралі, що призведе, крок за кроком, до поліпшення екологічного становища, спочатку – у певній місцевості, а згодом – у країні.

Екологія та екологічна культура ще не стала пріоритетною у нашій країні у зв'язку соціально-економічним та освітньо-науковим становищем. Система природоохоронних органів у нашій країні має серйозні недоліки, а нестабільне політико-економічне становище не створює умов для розвитку екологічної культури як з наукового так із практичного боку. Проте ми самі можемо змінити

ситуацію проводячи просвітницьку діяльність та закладаючи основи екологічної свідомості та моралі у людей.

Перелік використаних джерел

1. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика: Навч. посібник / В.С. Крисаченко. – К.: Заповіт, 1996. – 352 с.
2. Тарасенко М.Ф. Природа, технологія, культура / М.Ф. Тарасенко. – К.: Наукова думка, 1985. – 69 с.
3. Кисельов М.М. Екологічна свідомість як феномен освітянського процесу / М.М. Кисельов. – К.: Філософська думка, 2005. – №2 – 14 с.

Петро Пастух

студент спеціальності «Електроенергетика, електромеханіка і електротехніка»,
освітній ступінь «бакалавр»

Науковий керівник: **Нестеренко В.А.**

к.і.н., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ЗАПОРІЗЬКОГО КОЗАЦТВА

Упродовж кількох століть козак був ідеалом для українського народу. Це знайшло своє відображення в усній народній творчості, мистецтві. Психологія козаків багато в чому вплинула на менталітет сучасних українців. Відповідно саме козацька субкультура у ХІХ ст. відіграла визначальну роль у формуванні національної української культури. У даній роботі ми розглянемо та проаналізуємо особливості козацької політичної культури.

Специфічною її ознакою було те, що вона формувалась на теренах, які в середні віки були ареною жорсткої боротьби не тільки між різними державами (Річчю Посполитою, Османської імперією, Московщиною, Кримським ханством), а й між різними цивілізаціями (Західноєвропейською, Православною та Мусульманською). У запорожців в силу цих геополітичних причин сформувалась унікальна політична культура, яка дивовижним чином поєднувала різноманітні цивілізаційні цінності.